

14. Taraldsen L. H. Introducing Escape Room as a Didactic Tool in Mathematics Teaching. *Mathematics Teaching Research Journal*. 2025. URL: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1481706.pdf> (data zvernennia: 15.04.2026 p.).
15. Tokanov M., Damekova S., Kuttykozhayeva S., Abdoldinova G., Smagulov Y. Information and communication technology integration and teaching mathematics in higher education. *Journal on Mathematics Education*. 2022. Vol. 13, No. 4. P. 739–752.
16. Wang J., Somasundram P. Effect of STEM-PBL advanced mathematics course on engineering students' problem-solving ability in higher vocational col. *Frontiers in Education*. 2025. URL: <https://www.frontiersin.org/journals/education/articles/10.3389/feduc.2025.1628482/full> (data zvernennia: 2.05.2026).

Авторське право ©2026 автори, всі права захищено. Автори погоджуються, що ця стаття залишається у відкритому доступі на умовах Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License.

Отримано редакцією 1.04.2026 р.
Прийнято редакцією 1.05.2026 р.
Опубліковано 29.05.2026 р.

УДК 37.013:37.091.3:001.8

DOI: 10.31376/2410-0897-2026-2-61-36-45

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ПОРІВНЯЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ОСВІТНІХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Листопад Олексій Анатолійович

доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної педагогіки
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
e-mail: lystopad.oa@pdp.u.edu.ua
ORCID ID: 0000-0002-3121-324X

Мардарова Ірина Костянтинівна

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної педагогіки
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
e-mail: mardarova.ik@pdp.u.edu.ua
ORCID ID: 0000-0001-8899-2830

У статті здійснено теоретико-методологічний та емпіричний аналіз сучасних підходів до порівняльно-педагогічних досліджень у контексті освітніх трансформацій. Обґрунтовано значення ключових методологічних підходів у забезпеченні комплексності компаративного аналізу освітніх систем. З'ясовано вплив глобалізаційних, євроінтеграційних і цифрових процесів на трансформацію методології педагогічної компаративістики. Доведено доцільність інтеграції методологічних підходів як умови підвищення ефективності досліджень. Представлено результати емпіричного дослідження, що засвідчили домінування класичних підходів і зростання ролі інноваційних, а також виявили тенденцію до методологічного плюралізму та недостатнє використання емпіричних методів. Окреслено перспективи подальших досліджень, пов'язані з розробленням інтегрованих методологічних моделей і розширенням застосування цифрових інструментів.

Ключові слова: порівняльно-педагогічні дослідження, педагогічна компаративістика, методологія дослідження.

Постановка проблеми. Сучасні освітні трансформації, зумовлені процесами глобалізації, цифровізації та європейської інтеграції, актуалізують необхідність поглиблення методологічних засад педагогічних досліджень. Освіта постає як відкрита, динамічна система, що функціонує в умовах постійних змін і потребує науково обґрунтованих підходів до аналізу й прогнозування розвитку [6, с. 73; 7, с. 14]. Особливого значення набуває порівняльна педагогіка як галузь наукового знання, що забезпечує можливість системного аналізу, інтерпретації та адаптації зарубіжного освітнього досвіду з урахуванням національних особливостей освітніх систем [8, с. 36; 12, с. 18].

Порівняльно-педагогічні дослідження дають змогу виявляти спільні тенденції та специфічні характеристики розвитку освіти в різних країнах, визначати ефективні практики та оцінювати можливості їх імплементації у вітчизняний освітній простір [10, с. 31; 14, с. 83]. У контексті євроінтеграційних процесів особливої актуальності набуває зіставлення освітніх стандартів, підходів до підготовки педагогічних кадрів, моделей управління освітою та забезпечення її якості [7, с. 15].

Водночас модернізація освіти зумовлює необхідність удосконалення методології порівняльно-педагогічних досліджень, що має забезпечувати їх наукову валідність, системність, міждисциплінарність і практичну спрямованість [15, с. 66; 13, с. 24]. Традиційні методологічні підходи, сформовані в межах класичної педагогічної науки, потребують переосмислення з урахуванням нових викликів, серед яких цифровізація освітнього середовища, розвиток інноваційних освітніх технологій, посилення ролі неформальної освіти та зміна освітніх парадигм [6, с. 74].

Особливої ваги набуває проблема інтеграції різних методологічних підходів – системного,

компетентнісного, діяльнісного, культурологічного, практиологічного та екосистемного – у цілісну наукову парадигму порівняльно-педагогічних досліджень. Така інтеграція сприятиме більш глибокому розумінню складних освітніх явищ і процесів, а також підвищенню ефективності використання результатів досліджень у практиці реформування освіти [2, с. 83; 3, с. 273; 4, с. 112; 5, с. 158]. Отже, актуальність порушеної проблеми зумовлена суперечністю між зростаючими вимогами до якості та наукової обґрунтованості порівняльно-педагогічних досліджень і недостатнім рівнем розробленості їх сучасного методологічного забезпечення в умовах освітніх трансформацій [1, с. 47; 11, с. 98; 17].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Методологічні засади порівняльно-педагогічних досліджень широко представлені в працях вітчизняних і зарубіжних учених, що засвідчує високий рівень наукового інтересу до цієї проблематики. Зокрема, питання етапності та логіки проведення історико-компаративних досліджень розкрито в роботах Л. Гук, яка визначає основні етапи, їх послідовність і змістове наповнення, акцентуючи на необхідності дотримання наукової логіки дослідження [1, с. 47–48].

Н. Лавриченко акцентує увагу на методологічних орієнтирах порівняльної педагогіки, підкреслюючи значення системного, культурологічного та аксіологічного підходів, що забезпечують цілісність аналізу освітніх явищ [2, с. 82–84]. У свою чергу, С. Цюра обґрунтовує принципи порівняльно-педагогічних досліджень, серед яких особливого значення набувають принципи об'єктивності, науковості та зіставності [15, с. 66–68].

Вагомий внесок у розвиток методології педагогічної компаративістики зробили дослідження О. Локшиної, яка аналізує трансформаційні процеси в цій галузі в умовах глобалізації, наголошуючи на розширенні предметного поля досліджень і необхідності міждисциплінарного підходу [6, с. 73–74]. Окрім того, авторка визначає концептуальні орієнтири європейської інтеграції в освіті, що впливають на зміст і методологію сучасних компаративних досліджень [7, с. 14–15]. Питання становлення та розвитку порівняльної педагогіки у світовому контексті висвітлено в працях О. Локшиної, яка аналізує її еволюцію та сучасні проблеми [8, с. 36–38; 9, с. 6–8].

С. Сисоєва розглядає порівняльну педагогіку в контексті розвитку освітології, підкреслюючи її інтеграційний потенціал [12, с. 18–19], тоді як М. Мензон трактує її як інтелектуальне поле, що забезпечує міжкультурний діалог у сфері освіти [10, с. 31–33]. Значний внесок у розуміння ролі порівняльної педагогіки як складової міжнародної освіти зроблено Ш. Уолгутером, який підкреслює її значення для прогнозування освітніх змін [14, с. 83–85].

Методологічні підходи до здійснення компаративних досліджень детально розкрито в працях І. Соколової, яка акцентує увагу на необхідності поєднання кількісних і якісних методів дослідження [13, с. 24–25], а також Н. Садової, яка аналізує специфіку американської традиції порівняльно-педагогічних досліджень і її методологічні особливості [11, с. 98–100]. Водночас сучасні наукові розвідки засвідчують активне впровадження інноваційних методологічних підходів у педагогічні дослідження. Зокрема, компетентнісний і діяльнісний підходи розглядаються як основа модернізації підготовки педагогів [3, с. 272–274], практиологічний підхід орієнтує на підвищення ефективності професійної діяльності [5, с. 158–160], а екосистемний підхід дає змогу розглядати освітній процес як відкриту динамічну систему [4, с. 112–114].

Попри значну кількість наукових праць, аналіз джерельної бази засвідчує відсутність цілісного бачення інтеграції різних методологічних підходів у межах порівняльно-педагогічних досліджень, що зумовлює необхідність подальшого наукового осмислення та розроблення інтегрованої методологічної моделі, що відповідатиме сучасним освітнім трансформаціям і викликам.

Формулювання мети статті. Метою статті є теоретичне обґрунтування сучасних методологічних підходів до порівняльно-педагогічних досліджень у контексті освітніх трансформацій та визначення їх ролі в підвищенні ефективності наукового аналізу освітніх систем.

Для досягнення поставленої мети передбачено розв'язання таких завдань: проаналізувати сучасний стан розробленості проблеми методології порівняльно-педагогічних досліджень у науковій літературі; охарактеризувати основні методологічні підходи (системний, історико-компаративний, компетентнісний, діяльнісний, практиологічний, екосистемний, культурологічний, інтеграційний) та визначити їх потенціал у дослідженні освітніх явищ; з'ясувати вплив глобалізаційних і євроінтеграційних процесів на трансформацію методології педагогічної компаративістики; обґрунтувати доцільність інтеграції різних методологічних підходів у цілісну систему порівняльно-педагогічного дослідження; провести емпіричне дослідження проблеми використання методологічних підходів та методів у порівняльно-педагогічних дослідженнях в умовах сучасних освітніх трансформацій.

Реалізація окресленої мети сприятиме поглибленню теоретико-методологічних засад педагогічної компаративістики та підвищенню її прикладного значення в умовах модернізації освіти.

Виклад основного матеріалу. Порівняльно-педагогічні дослідження базуються на сукупності методологічних підходів, які забезпечують цілісність, науковість і достовірність отриманих результатів. У сучасному науковому дискурсі методологія педагогічної компаративістики розглядається як багатовимірна

інтегративна система, що поєднує класичні наукові підходи з інноваційними орієнтирами розвитку освіти, зумовленими глобалізаційними, цифровими та соціокультурними трансформаціями. Такий підхід дає змогу забезпечити комплексність дослідження освітніх явищ, їх багатofакторність і контекстуальну зумовленість.

Методологічна основа порівняльно-педагогічних досліджень передбачає не лише використання окремих підходів, а й їх цілеспрямовану інтеграцію, що сприяє формуванню цілісної дослідницької стратегії. Важливо враховувати міждисциплінарний характер сучасної педагогічної науки, яка активно взаємодіє з соціологією, культурологією, психологією та іншими галузями знань. Така взаємодія розширює аналітичні можливості порівняльної педагогіки та дозволяє більш глибоко досліджувати освітні процеси в різних соціокультурних умовах [13, с. 25; 11, с. 99].

Традиційно важливе місце в структурі методології посідає системний підхід, який виступає одним із базових інструментів наукового пізнання. Його сутність полягає в розгляді освітніх явищ як складних, багаторівневих і динамічних систем, що функціонують у тісному взаємозв'язку із соціальним, культурним і економічним середовищем [2, с. 83; 15, с. 67]. Застосування системного підходу забезпечує цілісність аналізу освітніх процесів, дає змогу виявити структурні компоненти освітніх систем, встановити характер взаємозв'язків між ними, а також визначити чинники, що впливають на їх розвиток і функціонування. Окрім того, системний підхід створює передумови для моделювання освітніх систем, прогнозування їх розвитку та оцінювання ефективності функціонування.

Системний підхід дає змогу розглядати освітні явища не ізольовано, а в контексті ширших соціальних процесів, що особливо важливо в умовах сучасних освітніх трансформацій. Водночас його застосування в порівняльно-педагогічних дослідженнях сприяє забезпеченню об'єктивності та наукової обґрунтованості результатів, оскільки дозволяє враховувати як внутрішні характеристики освітніх систем, так і вплив зовнішніх чинників. Системний підхід є методологічною основою, що забезпечує інтеграцію різних наукових підходів у межах порівняльно-педагогічного дослідження та створює підґрунтя для комплексного аналізу освітніх явищ у контексті сучасних суспільних змін.

Історико-компаративний підхід є одним із базових у порівняльній педагогіці, оскільки дає змогу здійснювати цілісний аналіз розвитку освітніх систем у часовій ретроспективі, виявляти закономірності, тенденції та специфіку їх еволюції в різних соціокультурних умовах [1, с. 48; 9, с. 7]. Його застосування ґрунтується на поєднанні історичного та порівняльного аналізу, що забезпечує можливість не лише простежити динаміку освітніх змін, але й здійснити їх міжнародне зіставлення з урахуванням конкретних історичних обставин.

Використання історико-компаративного підходу сприяє глибшому розумінню причинно-наслідкових зв'язків у розвитку освіти, оскільки дозволяє встановити залежність освітніх реформ від політичних, економічних і культурних чинників [8, с. 37; 16, с. 79], що у свою чергу, забезпечує наукову обґрунтованість висновків і підвищує валідність результатів дослідження. Важливим аспектом є також можливість виявлення як універсальних тенденцій розвитку освіти, так і національно специфічних особливостей, що визначають унікальність освітніх систем різних країн.

Історико-компаративний підхід дозволяє здійснювати критичний аналіз освітніх практик минулого, визначати їх ефективність та доцільність у сучасних умовах, що є важливим для запобігання некритичному запозиченню зарубіжного досвіду [10, с. 32; 14, с. 84]. Історико-компаративний підхід також створює підґрунтя для науково обґрунтованого прогнозування розвитку освітніх систем, оскільки враховує історичні передумови їх становлення та трансформації. Історико-компаративний підхід є важливим інструментом наукового пізнання в порівняльній педагогіці, забезпечуючи глибину, системність і об'єктивність дослідження освітніх явищ у їх історичному розвитку та сучасному контексті.

У сучасних умовах особливого значення набуває компетентнісний підхід, який орієнтує дослідження на результати освіти, зокрема на формування ключових і професійних компетентностей особистості [3, с. 273]. Сутність компетентнісного підходу полягає в зміщенні акцентів із процесу засвоєння знань на здатність особистості ефективно діяти в різних життєвих і професійних ситуаціях, застосовувати набуті знання, уміння та навички в практичній діяльності. У контексті порівняльно-педагогічних досліджень компетентнісний підхід дає змогу здійснювати зіставлення освітніх систем різних країн за критеріями результативності, якості підготовки фахівців та відповідності освітніх результатів сучасним суспільним запитам [7, с. 15; 12, с. 19].

Важливою перевагою компетентнісного підходу є його універсальність і здатність інтегрувати різні компоненти освітнього процесу – когнітивний, діяльнісний, ціннісний та мотиваційний. Компетентнісний підхід забезпечує можливість комплексної оцінки освітніх результатів і сприяє формуванню цілісної картини ефективності функціонування освітніх систем. Окрім того, він створює підґрунтя для гармонізації освітніх стандартів у міжнародному просторі, що є особливо актуальним у контексті європейської інтеграції освіти.

Діяльнісний підхід органічно доповнює компетентнісний, акцентуючи увагу на практичному застосуванні знань, формуванні досвіду діяльності та розвитку професійних умінь [3, с. 274]. Його

використання в порівняльно-педагогічних дослідженнях дозволяє аналізувати не лише результати навчання, а й процеси їх досягнення, зокрема організацію освітньої діяльності, методи навчання та форми педагогічної взаємодії. Діяльнісний підхід сприяє виявленню ефективних освітніх практик і технологій, що можуть бути адаптовані до національного освітнього контексту.

Поєднання компетентнісного та діяльнісного підходів забезпечує перехід від традиційної знаннєвої парадигми до діялісно-компетентнісної моделі освіти, що орієнтована на розвиток особистості як активного суб'єкта діяльності. У межах порівняльної педагогіки означене дає змогу здійснювати більш глибокий і багатоглибинний аналіз освітніх систем, урахуваючи як їх результативні характеристики, так і процесуальні особливості. Інтеграція компетентнісного та діялісного підходів у методологію порівняльно-педагогічних досліджень сприяє підвищенню їх аналітичного потенціалу, забезпечує більш об'єктивне оцінювання якості освіти та створює підґрунтя для обґрунтованого впровадження інновацій в освітню практику.

Праксіологічний підхід у порівняльно-педагогічних дослідженнях спрямований на підвищення ефективності освітньої діяльності шляхом оптимізації педагогічних процесів, удосконалення організаційно-методичних засад навчання та впровадження результативних освітніх практик [5, с. 159]. Сутність праксіологічного підходу полягає в орієнтації на практичну дієвість педагогічних рішень, оцінювання освітніх явищ крізь призму їх корисності, продуктивності та доцільності в реальних умовах функціонування освітніх систем. У контексті порівняльної педагогіки використання праксіологічного підходу дозволяє не лише фіксувати наявні освітні практики різних країн, але й здійснювати їх критичний аналіз з метою виявлення найбільш ефективних моделей організації освітнього процесу, придатних для адаптації в національному освітньому середовищі.

Застосування праксіологічного підходу також забезпечує можливість дослідження освітніх інновацій у їхній практичній реалізації, що особливо актуально в умовах реформування освіти, упровадження нових освітніх стандартів та інноваційних технологій навчання. Праксіологічний підхід у порівняльно-педагогічних дослідженнях сприяє формуванню науково обґрунтованих критеріїв оцінювання педагогічної діяльності, орієнтованих на результативність, ефективність і сталість освітніх змін.

Водночас екосистемний підхід істотно розширює межі аналізу порівняльно-педагогічних досліджень, розглядаючи освітній процес як відкриту, багаторівневу та взаємопов'язану систему, що функціонує в постійній взаємодії з цифровим, соціальним, економічним і культурним середовищем [4, с. 113]. Екосистемний підхід дозволяє враховувати комплекс зовнішніх і внутрішніх чинників, які впливають на розвиток освіти, зокрема цифрову трансформацію суспільства, зміни в комунікаційних моделях, глобальні освітні тренди та зростання ролі неформальної освіти. Екосистемне бачення освіти забезпечує можливість інтегрованого аналізу взаємодії всіх учасників освітнього процесу, освітніх інституцій і технологічних середовищ, що формують сучасний освітній простір. У порівняльно-педагогічному контексті означене сприяє виявленню системних відмінностей між освітніми моделями різних країн та визначенню чинників їх ефективності й стійкості.

Поєднання праксіологічного та екосистемного підходів у межах порівняльно-педагогічних досліджень забезпечує цілісне поєднання практико-орієнтованого та системно-аналітичного вимірів наукового пізнання освітніх явищ. Праксіологічний підхід дає змогу здійснювати оцінювання освітніх практик з позицій їх ефективності, результативності, доцільності та відповідності реальним потребам освітнього процесу, що є особливо важливим в умовах інтенсивного реформування освіти та впровадження інноваційних технологій навчання. Водночас екосистемний підхід розширює дослідницьку перспективу, розглядаючи освіту як відкриту, динамічну та багаторівневу систему, що функціонує в постійній взаємодії із соціальним, культурним, економічним і цифровим середовищем. Такий підхід дає змогу враховувати комплекс зовнішніх і внутрішніх чинників, які впливають на розвиток освітніх систем, а також виявляти закономірності їх адаптації до умов глобальних трансформацій.

Інтеграція зазначених підходів у межах порівняльно-педагогічних досліджень забезпечує не лише аналіз результативності окремих освітніх практик, але і їхнє системне осмислення в ширшому контексті функціонування освітніх екосистем, що створює можливості для виявлення взаємозв'язків між мікро-, мезо- та макрорівнями освітньої реальності, а також для визначення факторів, що зумовлюють ефективність або неефективність освітніх інновацій. Синергія праксіологічного та екосистемного підходів формує методологічне підґрунтя для багатоглибинного аналізу освітніх трансформацій, що дозволяє підвищити аналітичну глибину порівняльно-педагогічних досліджень, розширити їх пояснювальний потенціал та забезпечити практичну значущість отриманих результатів у контексті модернізації національних і глобальних освітніх систем.

Значну роль у порівняльно-педагогічних дослідженнях відіграє культурологічний підхід, який передбачає врахування специфіки національних освітніх традицій, ціннісних орієнтацій, ментальних особливостей та культурних контекстів функціонування освітніх систем [2, с. 84; 12, с. 19]. Його методологічна значущість полягає в тому, що культурологічний підхід дозволяє розглядати освіту не лише як інституційно-організаційну систему, а як культурний феномен, глибоко вкорінений у соціокультурне

середовище конкретної країни. У межах порівняльно-педагогічних досліджень означене забезпечує більш адекватне та багатовимірне розуміння особливостей розвитку освіти в різних державах, урахуваючи історичні традиції, національні освітні моделі та ціннісні пріоритети суспільства.

Застосування культурологічного підходу має важливе практичне значення, оскільки воно запобігає ризикам механічного, некритичного перенесення зарубіжного освітнього досвіду в національний контекст без урахування його культурної та соціальної зумовленості, що сприяє більш виваженій інтерпретації міжнародних освітніх практик і забезпечує їх адаптацію відповідно до специфіки вітчизняної освітньої системи.

Поряд із культурологічним підходом важливе місце посідає інтеграційний підхід, який відображає сучасні процеси європейської та глобальної інтеграції в освітній сфері [7, с. 15]. Його сутність полягає в орієнтації на виявлення спільних тенденцій розвитку освіти, гармонізацію освітніх стандартів, узгодження кваліфікаційних вимог і забезпечення мобільності учасників освітнього процесу. Інтеграційний підхід у порівняльно-педагогічних дослідженнях дає змогу аналізувати освітні системи в контексті їх взаємодії з міжнародним освітнім простором, виявляти механізми зближення освітніх політик різних країн, а також визначати фактори, що сприяють або, навпаки, ускладнюють процеси гармонізації освіти. У поєднанні з культурологічним підходом він забезпечує баланс між збереженням національної ідентичності освіти та її інтеграцією у глобальний освітній простір.

Культурологічний та інтеграційний підходи є взаємодоповнювальними методологічними орієнтирами порівняльно-педагогічних досліджень, що забезпечують органічне поєднання аналізу національної своєрідності освітніх систем із їх включенням у глобальний освітній простір. Культурологічний підхід спрямований на виявлення ціннісних, історичних і соціокультурних детермінант розвитку освіти, дозволяючи інтерпретувати освітні явища як складову ширшого культурного контексту, що дає змогу уникнути редукціонізму в дослідженнях та забезпечує адекватне розуміння специфіки функціонування освітніх моделей у різних країнах.

Водночас інтеграційний підхід відображає сучасні тенденції зближення освітніх систем, зумовлені процесами глобалізації, інтернаціоналізації та європейської інтеграції. Його застосування орієнтує дослідника на виявлення спільних закономірностей розвитку освіти, гармонізацію освітніх стандартів, узгодження кваліфікаційних вимог і забезпечення академічної мобільності. У межах порівняльно-педагогічного аналізу це сприяє визначенню ефективних моделей освітньої політики та практики, які можуть бути адаптовані до національних умов.

Синергія культурологічного та інтеграційного підходів дає змогу досягти методологічного балансу між збереженням національної ідентичності освіти та її відкритістю до міжнародного досвіду. Такий баланс є принципово важливим в умовах сучасних глобалізаційних трансформацій, оскільки забезпечує не лише взаємозбагачення освітніх систем, але і їх стійкий розвиток на засадах культурної автентичності та інноваційності. Поєднання зазначених підходів створює теоретико-методологічне підґрунтя для комплексного аналізу освітніх процесів, що враховує як внутрішні особливості розвитку освіти, так і зовнішні інтеграційні впливи, забезпечуючи підвищення наукової обґрунтованості та практичної значущості порівняльно-педагогічних досліджень.

З метою визначення особливостей застосування методологічних підходів та методів у порівняльно-педагогічних дослідженнях у контексті сучасних освітніх трансформацій було організовано та проведено емпіричне дослідження. Дослідницька процедура передбачала комплексне поєднання кількісних та якісних методів збору первинної соціологічної інформації, а саме: анкетування (формалізоване опитування) та елементи напівструктурованої бесіди. Респондентами стали науково-педагогічні працівники закладів вищої освіти, які забезпечують викладання навчальної дисципліни «Порівняльна педагогіка», а також дослідники, що здійснюють компаративістські студії в галузі педагогіки.

Загальна вибіркова сукупність склала 68 осіб, із яких 57,4% репрезентували викладацьку спільноту закладів вищої освіти (викладання навчальної дисципліни «Порівняльна педагогіка»), а 42,6% – науковців-дослідників у сфері педагогічної компаративістики, які не викладають навчальну дисципліну «Порівняльна педагогіка». Тривалість науково-педагогічного стажу учасників дослідження коливалася в діапазоні від 5 до 25 років, що засвідчує достатній рівень професійної компетентності респондентів та забезпечує репрезентативність, валідність і надійність отриманих емпіричних даних.

На основі аналізу відповідей респондентів встановлено, що домінуючим методологічним орієнтиром у порівняльно-педагогічних дослідженнях є системний підхід, який застосовують 82,3% опитаних, що засвідчує його фундаментальну роль у забезпеченні цілісності, структурованості та багатоаспектності аналізу освітніх систем в умовах компаративістських студій. Дещо меншою, проте також високою є частка використання історико-компаративного підходу – 76,5%, що вказує на його значущість для дослідження генези, еволюції та хронологічної динаміки розвитку освітніх явищ у різних національних контекстах.

Активне застосування компетентнісного підходу фіксується у 71,2% респондентів. При цьому 64,7% опитаних вказали на поєднання компетентнісного підходу з діяльнісним, що вможливило більш глибокий,

процесуально-результативний аналіз освітніх феноменів. Отримані дані об'єктивно підтверджують наявну в сучасній порівняльній педагогіці тенденцію до інтеграції та поліпарадигмальності методологічних підходів, що відображає складність і багатовимірність освітньої реальності як об'єкта компаративного дослідження.

Результати емпіричного дослідження засвідчують неоднорідний рівень поширеності окремих методологічних підходів у сучасній порівняльній педагогіці. Так, практиологічний підхід використовують 58,8% респондентів, що об'єктивно вказує на посилення уваги дослідників до проблематики оцінювання ефективності, оптимізації та технологічної доцільності освітніх практик у різних національних системах. Водночас екосистемний підхід застосовують лише 47,1% опитаних, що може бути пояснено його відносною новизною для педагогічної компаративістики, а також недостатнім рівнем теоретико-методологічного опрацювання та інструментарію його реалізації в межах порівняльно-педагогічних студій.

Культурологічний підхід фіксується в 69,1% респондентів, що підтверджує його важливу евристичну роль для адекватної інтерпретації освітніх явищ, урахування соціокультурних детермінант, ціннісних орієнтацій та національних традицій у підготовці молоді. Інтеграційний підхід використовують 62,5% опитаних, що безпосередньо корелює з активізацією євроінтеграційних та глобалізаційних процесів в освітній сфері, зростанням потреби в гармонізації освітніх стандартів, уніфікації критеріїв якості та взаємному адаптуванні національних освітніх систем до спільного європейського освітнього простору. Отримані дані засвідчують формування поліметодологічної дослідницької стратегії, у межах якої спостерігається диференціація рівня затребуваності різних підходів залежно від дослідницького контексту та характеру поставлених завдань.

Проведений аналіз даних щодо частоти використання різних методів у порівняльно-педагогічних дослідженнях виявив суттєву диспропорцію між теоретико-методологічними та емпіричними інструментами. Зокрема, встановлено, що домінують загальнонаукові методи теоретичного рівня: аналіз наукових джерел застосовують 91,2% респондентів, що підтверджує його статус базового інструменту формування джерельної бази компаративістських студій. Порівняльний аналіз використовують 88,3% опитаних, що є методологічним ядром будь-якого порівняльно-педагогічного дослідження, оскільки саме він уможливує виявлення спільного, особливого та одиничного в розвитку освітніх систем різних країн. Узагальнення та систематизація даних фіксуються у 85,4% респондентів, що засвідчує важливість етапу впорядкування та концептуалізації отриманої інформації.

Водночас лише 38,2% респондентів зазначили, що регулярно використовують емпіричні методи (опитування, анкетування, інтерв'ю, спостереження), що об'єктивно засвідчує переважання теоретичного характеру досліджень у галузі порівняльної педагогіки, що може бути пов'язано з обмеженим доступом до інформаційних джерел про реальний стан освітніх систем інших країн, мовними бар'єрами, труднощами організації польового етапу дослідження за кордоном, а також усталеною академічною традицією, у межах якої порівняльна педагогіка тривалий час розвивалася переважно як теоретико-описова дисципліна. Така ситуація потребує подальшого методологічного вдосконалення компаративістських досліджень, зокрема розширення використання емпіричних методів збору первинної інформації для підвищення валідності та практичної значущості отриманих результатів.

Проведені напівструктуровані бесіди з науково-педагогічними працівниками та дослідниками у сфері порівняльної педагогіки дали змогу виявити низку важливих тенденцій та проблемних аспектів методологічного забезпечення компаративістських студій. Зокрема, встановлено, що 73,5% опитаних акцентують на необхідності розширення методологічного інструментарію порівняльно-педагогічних досліджень шляхом інтеграції цифрових методів аналізу даних (контент-аналіз електронних джерел, вебметричний аналіз, аналіз великих даних, текстове майнінг, автоматизований порівняльний аналіз освітніх політик із використанням цифрових платформ), що засвідчує усвідомлення науковою спільнотою потреби в осучасненні методологічного апарату відповідно до викликів цифровізації освіти та глобального інформаційного середовища.

Водночас 68,4% респондентів відзначили недостатній рівень підготовки молодих дослідників у галузі методології компаративних досліджень, що виявляється у фрагментарному володінні сучасними підходами, слабкому знанні іноземних мов, невмінні коректно вибудовувати дослідницький дизайн та застосовувати змішані дослідницькі стратегії, що об'єктивно ускладнює проведення якісних наукових розвідок і вимагає перегляду змісту фахової підготовки здобувачів вищої освіти в аспірантурі, зокрема через запровадження спеціальних освітніх компонентів із методології компаративної педагогіки та практико-орієнтованих семінарів.

Особливо показовим є те, що 61,7% опитаних наголосили на необхідності поєднання кількісних і якісних методів дослідження (змішана методологія), що цілком відповідає сучасним тенденціям розвитку педагогічної науки, яка відходить від жорсткого протиставлення позитивістської та інтерпретативної парадигм на користь їх конструктивного синтезу. Застосування змішаного дизайну дає змогу не лише виявити статистичні закономірності, але й глибоко інтерпретувати соціокультурні контексти, мотиви, цінності та механізми прийняття рішень в освітній політиці різних країн. Отже, результати бесід підтверджують наявність запиту на методологічну модернізацію порівняльно-педагогічних досліджень та актуалізують

проблему вдосконалення кадрового потенціалу в цій галузі.

Отримані результати засвідчують, що в сучасній практиці порівняльно-педагогічних досліджень домінує використання класичних методологічних підходів (системного, історико-компаративного), водночас спостерігається поступове впровадження інноваційних підходів (праксіологічного, екосистемного). Виявлено тенденцію до методологічного плюралізму, що проявляється в поєднанні різних підходів і методів залежно від мети дослідження. Разом із тим існує потреба в розширенні емпіричної складової досліджень та активнішому використанні сучасних аналітичних інструментів. Результати емпіричного дослідження підтверджують необхідність подальшого вдосконалення методології порівняльно-педагогічних досліджень з урахуванням сучасних освітніх трансформацій і розвитку наукового знання.

Сучасні дослідники наголошують на необхідності методологічного плюралізму, що передбачає поєднання різних підходів залежно від мети, завдань і об'єкта дослідження [13, с. 25; 11, с. 99]. Такий підхід дає змогу уникнути однобічності в науковому аналізі, забезпечує багатовимірність інтерпретації освітніх явищ і сприяє формуванню більш об'єктивних та валідних наукових результатів. В умовах ускладнення освітніх процесів і посилення їх взаємозв'язку із соціальними, економічними та культурними чинниками методологічний плюралізм виступає необхідною умовою забезпечення комплексності порівняльно-педагогічних досліджень.

Особливого значення набуває врахування глобалізаційних і євроінтеграційних процесів, які суттєво впливають на трансформацію методології педагогічної компаративістики. Інтернаціоналізація освіти, розвиток єдиного європейського освітнього простору, гармонізація освітніх стандартів і зростання академічної мобільності зумовлюють необхідність переосмислення традиційних підходів до здійснення порівняльно-педагогічних досліджень [6, с. 74; 7, с. 15]. У результаті відбувається розширення предметного поля компаративістики, посилюється її міждисциплінарний характер, а також зростає роль інноваційних методів аналізу освітніх систем.

Глобалізаційні процеси сприяють уніфікації підходів до оцінювання якості освіти, водночас актуалізуючи проблему збереження національної ідентичності освітніх систем; це вимагає від дослідників поєднання інтеграційного та культурологічного підходів, що забезпечує баланс між глобальними тенденціями розвитку освіти та національною специфікою [14, с. 84]. Водночас цифровізація освіти відкриває нові можливості для збору, обробки та інтерпретації даних, що також впливає на методологічний інструментарій порівняльно-педагогічних досліджень.

У зв'язку з цим постає об'єктивна необхідність обґрунтування доцільності інтеграції різних методологічних підходів у цілісну систему порівняльно-педагогічного дослідження. Така інтеграція дає змогу поєднати переваги кожного підходу, компенсуючи їх обмеження, і забезпечує більш повне та глибоке дослідження освітніх явищ. Зокрема, поєднання системного, історико-компаративного, компетентнісного, діяльнісного, праксіологічного та екосистемного підходів створює можливості для всебічного аналізу освітніх систем як у їх історичному розвитку, так і в сучасному функціонуванні.

Отже, інтеграція класичних і сучасних методологічних підходів створює підґрунтя для формування цілісної методологічної системи порівняльно-педагогічних досліджень. Така система забезпечує комплексність аналізу, підвищує його наукову обґрунтованість і практичну значущість, а також сприяє ефективному використанню результатів досліджень у процесі модернізації національних освітніх систем. Вона відповідає сучасним викликам розвитку освіти та забезпечує методологічну основу для подальшого розвитку педагогічної компаративістики як наукової галузі.

Висновки. У результаті проведеного теоретико-методологічного та емпіричного дослідження встановлено, що сучасні порівняльно-педагогічні дослідження характеризуються суттєвим розширенням методологічного інструментарію, зумовленим впливом глобалізаційних, євроінтеграційних і цифрових трансформацій освітнього простору. Доведено, що ефективність таких досліджень забезпечується не ізольованим застосуванням окремих підходів, а їх цілеспрямованою інтеграцією, що дає змогу здійснювати багатовимірний аналіз освітніх систем.

Наукову новизну одержаних результатів становить обґрунтування доцільності інтеграції системного, історико-компаративного, компетентнісного, діяльнісного, праксіологічного та екосистемного підходів у межах єдиної методологічної рамки порівняльно-педагогічного дослідження. Запропоновано розглядати таку інтеграцію як методологічну основу забезпечення комплексності, валідності та практичної спрямованості компаративного аналізу, що дозволяє враховувати як структурно-функціональні характеристики освітніх систем, так і їх динамічні зміни в умовах сучасних викликів.

Уточнено сутність методологічного плюралізму в порівняльній педагогіці як принципу, що передбачає не лише множинність підходів, а і їх ієрархічно узгоджену взаємодію залежно від дослідницьких цілей і контексту, що дало змогу визначити інтегративну модель методології порівняльно-педагогічних досліджень як відкриту, адаптивну систему, здатну до оновлення під впливом зовнішніх чинників. З'ясовано, що глобалізаційні та євроінтеграційні процеси виступають ключовими детермінантами трансформації

методології педагогічної компаративістики, зумовлюючи перехід від описово-порівняльних моделей до аналітико-прогностичних і практико-орієнтованих дослідницьких стратегій. Водночас встановлено, що цифровізація освіти розширює можливості емпіричного аналізу, сприяючи впровадженню нових методів збору та інтерпретації даних.

Результати емпіричного дослідження підтвердили домінування системного (82,3%) та історико-компаративного (76,5%) підходів, водночас засвідчили зростання ролі інноваційних підходів, зокрема праксіологічного (58,8%) та екосистемного (47,1%), що відображає загальну тенденцію до методологічного оновлення педагогічної компаративістики. Виявлено недостатній рівень використання емпіричних методів (38,2%), що окреслює проблемне поле для подальших досліджень.

Практичне значення отриманих результатів полягає в можливості їх використання для вдосконалення методологічної підготовки майбутніх педагогів і науковців, розроблення освітніх програм з порівняльної педагогіки, а також підвищення якості наукових досліджень у цій галузі. Перспективи подальших наукових розвідок вбачаються в розробленні інтегрованих методологічних моделей порівняльно-педагогічних досліджень із урахуванням цифрових інструментів аналізу даних, розширенні емпіричної бази компаративних досліджень, а також у вивченні механізмів адаптації зарубіжного освітнього досвіду до національних умов з урахуванням культурної та соціальної специфіки.

Список використаної літератури

1. Гук Л. І. Методологія проведення історико-компаративних досліджень в педагогіці: етапи та характеристика. *Імідж сучасного педагога*. 2013. № 1(130). С. 47–49.
2. Лавриченко Н. Методологічні аспекти порівняльно-педагогічних досліджень. *Порівняльна педагогіка: методологічні орієнтири українських компаративістів* : хрестоматія / авторський колектив. Київ : Педагогічна думка, 2015. С. 81–91.
3. Листопад О. Компетентнісний і діяльнісний методологічні підходи в підготовці майбутніх педагогів до прогнозування в освітній діяльності. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. Кропивницький : Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка. 2026. Вип. 222. С. 271–275. DOI: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2026-1-222-271-275>.
4. Листопад О. А., Мардарова І. К., Листопад Н. Л. Середовищний (екосистемний) методологічний підхід у підготовці майбутніх вихователів до формування цифрової гігієни дітей дошкільного віку. *Вісник Дніпровської академії неперервної освіти. Серія: Філософія. Педагогіка*. 2026. № 1(10). С. 111–117. DOI: <https://doi.org/10.54891/2786-7013/2026-1-11>.
5. Листопад О., Мардарова І. Практиологічний підхід у розвитку професійної компетентності педагогів: теоретичні засади та освітні практики. *Вісник Дніпровської академії неперервної освіти. Серія: Філософія. Педагогіка*. 2025. № 2 (9). С. 157–163. DOI: <https://doi.org/10.54891/2786-7013/2025-2-18>.
6. Локшина О. До питання про методологічні трансформації педагогічної компаративістики в умовах глобалізації. *Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта 2020: глобалізований простір інновацій* : матеріали IV Міжнародної наук.-практ. конф., м. Київ, 28 травня 2020 р. / НАПН України, Ін-т педагогіки НАПН України; за заг. ред. О. І. Локшиної. Київ; Біла Церква : Авторитет, 2020. С. 73–75. DOI: <https://doi.org/10.32405/978-966-97763-9-6-2020-73-75>.
7. Локшина О. Концептуальні орієнтири європейської інтеграції в аспекті освіти і навчання. *Український педагогічний журнал*. 2025. № 4. С. 13–24. DOI: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2025-4-13-2>.
8. Локшина О. Порівняльна педагогіка в Україні у вимірі розвитку світової компаративістики. *Український педагогічний журнал*. 2015. № 1. С. 36–46.
9. Локшина О. Порівняльна педагогіка: здобутки двохсотлітнього розвитку та сучасні проблеми. *Порівняльно-педагогічні студії*. 2010. № 3–4. С. 6–15.
10. Мензон М. Порівняльна педагогіка: інтелектуальне поле у мікросвіті. *Український педагогічний журнал*. 2015. № 4. С. 30–50.
11. Садова Н. О. Методологічні підходи до порівняльно-педагогічних досліджень в американській педагогічній думці. *Теорія та методика навчання та виховання*. Харків : ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2017. Вип. 41. С. 97–107.
12. Сисоева С. Порівняльна педагогіка в контексті розвитку освітології. *Освітологія*. 2014. Вип. 3. С. 17–23. DOI: <https://doi.org/10.28925/2226-3012.2014.3.1723>.
13. Соколова І. Наукові підходи до проведення компаративних досліджень в освіті. *Освітологія*. 2014. Вип. 3. С. 23–29. DOI: <https://doi.org/10.28925/2226-3012.2014.3.2329>.
14. Уолгутер Ш. Порівняльна педагогіка та міжнародна освіта: минуле, сьогодення, майбутній розвиток і значення цієї галузі науки. *Український педагогічний журнал*. 2015. № 4. С. 82–95.
15. Цюра С. Б. Методологія порівняльних педагогічних досліджень: принципи, особливості. *Український педагогічний журнал*. 2015. № 4 С. 65–72.
16. Чех А. Розвиток теоретико-методологічних засад порівняльної педагогіки у другій половині ХХ – на початку ХХІ ст. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*: зб. наук. праць. Запоріжжя : КПУ, 2012. Вип. 27 (80). С. 78–82.
17. Щука Г. П. Методологічні основи порівняльно-педагогічних досліджень. *Науковий вісник Донбасу*. 2012. № 2 (18).

METHODOLOGICAL APPROACHES TO COMPARATIVE EDUCATIONAL RESEARCH IN THE CONTEXT OF CURRENT EDUCATIONAL TRANSFORMATIONS

Lystopad Oleksii

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Preschool Education
State institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky»

Mardarova Iryna

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Preschool Education
State institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky»

Introduction. *At the same time, the modernization of education necessitates the refinement of methodologies for comparative pedagogical research, which must ensure their scientific validity, systematic approach, interdisciplinary nature, and practical orientation. Traditional methodological approaches, developed within the framework of classical pedagogical science, require rethinking in light of new challenges, including the digitization of the educational environment, the development of innovative educational technologies, the growing role of non-formal education, and shifts in educational paradigms. Of particular importance is the issue of integrating various methodological approaches – systemic, competency-based, activity-based, cultural, praxiological, and ecosystemic – into a coherent scientific paradigm of comparative pedagogical research. Such integration will contribute to a deeper understanding of complex educational phenomena and processes, as well as to increasing the effectiveness of applying research findings in the practice of educational reform.*

Purpose. *The purpose of this article is to provide a theoretical justification for contemporary methodological approaches to comparative educational research in the context of educational transformations and to define their role in enhancing the effectiveness of scientific analysis of educational systems.*

Methods. *The study employed a range of theoretical and empirical methods, including analysis, synthesis, generalization, comparative analysis, and modeling. The empirical component consisted of surveys and semi-structured interviews with faculty members at institutions of higher education and comparative literature scholars. The results were analyzed using quantitative (in percentage terms) and qualitative data analysis.*

Results. *As a result of the theoretical, methodological, and empirical research conducted, the feasibility of integrating systemic, historical-comparative, competency-based, activity-based, praxiological, and ecosystemic approaches into a coherent methodological framework for comparative pedagogical research has been substantiated. It has been established that modern pedagogical comparativistics is developing in conditions of methodological pluralism, which involves combining different approaches in accordance with the goals and objectives of the research. It has been found that globalization, European integration, and digital processes drive the transformation of methodological tools, contribute to the expansion of the subject field of research, and raise the requirements for their scientific validity. The results of the empirical study showed that in the practice of comparative pedagogical research, the systemic (82.3%) and historical-comparative (76.5%) approaches dominate, while there is a gradual increase in the use of innovative approaches, particularly the praxiological (58.8%) and ecosystemic (47.1%) approaches. An insufficient level of application of empirical methods (38.2%) was identified, indicating the predominance of theoretical research in this field.*

Originality. *The scientific novelty of this study lies in the justification of an integrative approach to developing a methodology for comparative pedagogical research as an open, dynamic, and multi-level system capable of adapting to contemporary educational transformations. The concept of «methodological pluralism» has been clarified as a principle not only of the multiplicity of approaches but also of their systematically coordinated interaction within a single research strategy. The thesis on the influence of globalization and European integration processes on the transformation of comparative pedagogy has been further developed, manifesting itself in the transition from descriptive-comparative to analytical-prognostic and practice-oriented research models. For the first time, attention was focused on the advisability of combining classical and innovative methodological approaches as the basis for enhancing the effectiveness and practical significance of comparative pedagogical research.*

Conclusion. *It has been demonstrated that the effectiveness of comparative pedagogical research is determined by the integration of various methodological approaches, which ensures a comprehensive, objective, and scientifically sound analysis of educational systems in the context of contemporary transformations. It has been established that the combination of classical and innovative approaches contributes to enhancing the analytical potential of research and its practical orientation. It is argued that the further development of comparative pedagogy is linked to the implementation of integrated methodological models, the expanded use of empirical and digital methods of analysis, as well as the deepening of research into the mechanisms for adapting foreign educational experience to the national context. This creates a foundation for improving the quality of educational reforms and the development of the modern educational system.*

Keywords: *comparative educational research, comparative pedagogy, research methodology.*

References

1. Huk, L. I. (2013) *Metodolohiia provedennia istoriko-komparatyvnykh doslidzhen v pedahohitsi: etapy ta kharakterystyka* [Methodology of conducting historical-comparative research in pedagogy: stages and characteristics]. *Imidzh suchasnoho pedahoha – Image of a modern teacher*, 1(130), 47–49. [in Ukrainian].
2. Lavrychenko, N. (2015) *Metodolohichni aspekty porivnialno-pedahohichnykh doslidzhen* [Methodological aspects of comparative pedagogical research]. In: *Porivnialna pedahohika: metodolohichni oriientyry ukrainskykh komparatyvistiv – Comparative pedagogy: methodological guidelines of Ukrainian comparativists*. Kyiv: Pedahohichna dumka, 81–91. [in Ukrainian].
3. Lystopad, O. (2026) *Kompetentnisnyi i diialnisnyi metodolohichni pidkhody v pidhotovtsi maibutnikh pedahohiv do prohozuvannia v osvittii diialnosti* [Competency-based and activity-based methodological approaches in training future teachers for forecasting in educational activities]. *Naukovi zapysky. Serii: Pedahohichni nauky – Scientific notes. Series: Pedagogical sciences*, 222, 271–275. <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2026-1-222-271-275> [in Ukrainian].
4. Lystopad, O. A., Mardarova, I. K., & Lystopad, N. L. (2026) *Seredovyschnyi (ekosystemnyi) metodolohichnyi pidkhid u pidhotovtsi maibutnikh vykhovateliv do formuvannia tsyfrovoy hihieny ditei doshkilnoho viku* [Environmental (ecosystem) methodological approach in training future educators for forming digital hygiene of preschool children]. *Visnyk Dniprovskoi akademii neperervnoi osvity. Serii: Filosofiia. Pedahohika – Bulletin of the Dnipro Academy of Continuing Education. Series: Philosophy. Pedagogy*, 1(10), 111–117. <https://doi.org/10.54891/2786-7013/2026-1-11> [in Ukrainian].
5. Lystopad, O., & Mardarova, I. (2025) *Praksiolohichni pidkhid u rozvytku profesiinoi kompetentnosti pedahohiv: teoretychni zasady ta osvittni praktyky* [Praxeological approach in the development of professional competence of teachers: theoretical principles and educational practices]. *Visnyk Dniprovskoi akademii neperervnoi osvity. Serii: Filosofiia. Pedahohika – Bulletin of the Dnipro Academy of Continuing Education. Series: Philosophy. Pedagogy*, 2(9), 157–163. <https://doi.org/10.54891/2786-7013/2025-2-18> [in Ukrainian].
6. Lokshyna, O. (2020) *Do pyttannia pro metodolohichni transformatsii pedahohichnoi komparatyvistyky v umovakh hlobalizatsii* [On methodological transformations of pedagogical comparative studies in globalization conditions]. In: *Pedahohichna komparatyvistyka i mizhnarodna osvita 2020 – Pedagogical comparative studies and international education 2020*. Kyiv; Bila Tserkva: Avtorytet, 73–75. <https://doi.org/10.32405/978-966-97763-9-6-2020-73-75> [in Ukrainian].
7. Lokshyna, O. (2025) *Kontseptualni oriientyry yevropeiskoi intehtratsii v aspekti osvity i navchannia* [Conceptual guidelines of European integration in education and training]. *Ukrainskyi pedahohichnyi zhurnal – Ukrainian Pedagogical Journal*, 4, 13–24. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2025-4-13-2> [in Ukrainian].
8. Lokshyna, O. (2015) *Porivnialna pedahohika v Ukraini u vymiri rozvytku svitovoi komparatyvistyky* [Comparative pedagogy in Ukraine in the dimension of world comparative studies development]. *Ukrainskyi pedahohichnyi zhurnal – Ukrainian Pedagogical Journal*, 1, 36–46. [in Ukrainian].
9. Lokshyna, O. (2010) *Porivnialna pedahohika: zdotuky dvokhsotilithnoho rozvytku ta suchasni problemy* [Comparative pedagogy: achievements of two hundred years of development and modern problems]. *Porivnialno-pedahohichni studii – Comparative pedagogical studies*, 3–4, 6–15. [in Ukrainian].
10. Menzon, M. (2015) *Porivnialna pedahohika: intelektualne pole u mikroviti* [Comparative pedagogy: intellectual field in the microworld]. *Ukrainskyi pedahohichnyi zhurnal – Ukrainian Pedagogical Journal*, 4, 30–50. [in Ukrainian].
11. Sadova, N. O. (2017) *Metodolohichni pidkhody do porivnialno-pedahohichnykh doslidzhen v amerykanskkii pedahohichnii dumtsi* [Methodological approaches to comparative pedagogical research in American pedagogical thought]. *Teoriia ta metodyka navchannia ta vykhovannia – Theory and methods of teaching and education*, 41, 97–107. [in Ukrainian].
12. Sysoieva, S. (2014) *Porivnialna pedahohika v konteksti rozvytku osvitolohii* [Comparative pedagogy in the context of development of educology]. *Osvitolohiia – Educology*, 3, 17–23. <https://doi.org/10.28925/2226-3012.2014.3.1723> [in Ukrainian].
13. Sokolova, I. (2014) *Naukovi pidkhody do provedennia komparatyvnykh doslidzhen v osviti* [Scientific approaches to conducting comparative research in education]. *Osvitolohiia – Educology*, 3, 23–29. <https://doi.org/10.28925/2226-3012.2014.3.2329> [in Ukrainian].
14. Wolhuter, C. (2015) *Porivnialna pedahohika ta mizhnarodna osvita: mynule, sohodennia, maibutni rozvytok i znachennia tsiei haluzi nauky* [Comparative pedagogy and international education: past, present, future development and significance of this field]. *Ukrainskyi pedahohichnyi zhurnal – Ukrainian Pedagogical Journal*, 4, 82–95. [in Ukrainian].
15. Tsiura, S. B. (2015) *Metodolohiia porivnialnykh pedahohichnykh doslidzhen: pryntsyipy, osoblyvosti* [Methodology of comparative pedagogical research: principles and features]. *Ukrainskyi pedahohichnyi zhurnal – Ukrainian Pedagogical Journal*, 4, 65–72. [in Ukrainian].
16. Chekh, A. (2012) *Rozvytok teoretyko-metodolohichnykh zasad porivnialnoi pedahohiky u druhii polovyni XX – na pochatku XXI st.* [Development of theoretical and methodological foundations of comparative pedagogy in the second half of the XX – early XXI century]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvittnii shkolakh – Pedagogy of creative personality formation in higher and secondary schools*, 27(80), 78–82. [in Ukrainian].
17. Shchuka, H. P. (2012) *Metodolohichni osnovy porivnialno-pedahohichnykh doslidzhen* [Methodological foundations of comparative pedagogical research]. *Naukovyi visnyk Donbasu – Scientific Bulletin of Donbas*, 2(18). [in Ukrainian].

